

STUDY DOCUMENTATION OF SPECIALTY SOCIAL ACTIVITIES AT KONSTANTIN PRES LAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN

SONYA ILIEVA

PROFESSOR DSC
AT KONSTANTIN PRES LAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN
PEDAGOGICAL FACULTY,
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK

BULGARIA

SONYAILIEVAA@GMAIL.COM

ABSTRACT: LEADING THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC RECORDS IS AN UNDERSTANDING OF ITS ALIGNMENT WITH THE MISSION, OBJECTIVES, CONTENT AND MEANS TO IMPLEMENT THE LEARNING PROCESS OF STUDENTS IN THE PROFESSIONAL FIELD 3.4. SOCIAL ACTIVITIES THE ARTICLE SHOW THE PRINCIPLES OF DESIGN AND CONTENT OF THE TRAINING PLANE SPECIALTY "SOCIAL ACTIVITIES" - FULL-TIME AND PART-TIME TRAINING OF KONSTANTIN PRES LAVSKY – UNIVERSITY OF SHUMEN.

KEYWORDS: STUDY DOCUMENTATION, CURRICULUM, COMPULSORY COURSES, ELECTIVES, OPTIONAL COURSES.

Съгласно Законът за висшето образование на Република България учебният процес във висшите училища се провежда по учебна документация за всяка специалност, която включва квалификационни характеристики по степени, учебен план, учебни програми на изучаваните дисциплини и ежегоден график на учебния процес.

Водещо в разработването на учебната документация е разбирането за нейното хармонизиране с мисията, целите, съдържанието и средствата за осъществяване на процеса на обучение на студентите в професионалното направление.

Това разбиране налага съблюдаването на следните принципи:

- непрекъснатост на процеса на усъвършенстване на учебната документация;
- демократичност на процесите за утвърждаване и актуализиране на учебната документация;
- съобразяване с динамично променящите се постижения и тенденции в съответната научна област;
- съответствие на държавната политика в системата на висшето образование с целите и задачите за развитие на отделните специалности;
- съответствие между процесите за актуализиране на учебната документация и гаранциите за качествено обучение на студентите от различните специалности;
- отчитане на нуждите и търсенето на интелектуалния пазар на труда;
- отчитане на индивидуалните потребности, способности и интереси на обучаваните.

Отговаряйки на тези изисквания **учебният план на специалност „Социални дейности” в степен „Бакалавър”** се изработва в съответствие с приетия в Шуменския университет *единен образец* за изготвяне на учебен план, който включва: шифър на специалността, професионално направление, област на висшето образование, ОКС, форма и продължителност на обучението, общ хорариум, наименование и статут на

дисциплините (задължителни, избираеми и факултативни), учебни практики, форма на контрол по семестри, аудиторна и извънаудиторна самостоятелна дейност, кредити, заетост по семестри, форми на дипломиране.

Стандартната форма на учебния план има следните характеристики:

- Аудиторната заетост в редовна форма на обучение е 2400 часа. Съотношението лекции/упражнения – 40:60 % е в съответствие с Решение на АС. Индивидуалната работа на преподавателите със студента е 600 часа и включва индивидуални и групови консултации, подготовка и проверка на тестове, консултации за разработване на курсови проекти, за участие в конференции и публикации и др. Студентската самостоятелна работа е 3900 часа.
- За всяка учебна дисциплина се определят кредитни единици, разпределени по 30 за семестър или 60 кредита в година. Студентите от степен „Бакалавър” завършват своето образование с минимум 240 кредита. Всеки кредит е резултат от хорариум 30 часа за студентите, разпределени в три вида заетост: аудиторна заетост, индивидуална самостоятелна работа на студента под ръководство на преподавателя и студентска самостоятелна работа.
- Общият брой на изпитите и на текущите оценки е не повече от 7.
- Максималната седмична аудиторна натовареност на студентите е не повече от 30 академични часа.
- Практическото обучение се осъществява чрез взаимнодопълващи се практики и стажове, насочени към формиране на ключовите професионални компетентности.
- Обучението за придобиване на степен “Бакалавър” завършва с държавен изпит (писмен) или защита на дипломна работа пред Държавна изпитна комисия, за което на студента се присъждат 10 кредита.

Учебният план на специалност „Социални дейности” в **редовна форма на обучение** е разработен за 4-годишен срок на обучение, 8 семестъра и включва 6900 учебни часа, от които 2400 часа АЗ и 600 часа ИРС и 3900 часа студентска самостоятелна работа. Съотношението между лекционни занятия и семинарни упражнения (семинари и практически занятия) е 38,83% : 61,16%. Броят на изпитите е 32, броят на текущите оценки е 13. Общият брой кредити е 240.

Актуализацията на инструкциите за разработване на квалификационни характеристики и учебни планове има за цел синхронизирането на образователния процес с Европейската и Националната квалификационни рамки. *Актуализацията на Инструкцията за разработване на учебните програми* е свързана с оптимизиране на учебното съдържание чрез:

- допълване и разширяване на структурните елементи, регламентиращи формите на самостоятелна работа на студента при аудиторната и извънаудиторната заетост;
- конкретизиране на формите за семестриален контрол и условията за допускане до изпит;
- периодично актуализиране на предложената в програмите литература;
- оптимизиране на изпитните процедури и уточняване на механизма за оценяване на знанията и уменията чрез използване на балово-рейтинговата система при текущото оценяване и в процеса на семестриалния контрол.

Усъвършенстването на учебните планове и учебните програми допринася за пълното им синхронизиране с дефинираните в квалификационната характеристика на специалността компетентности и съответните им компетенции на завършващите

студенти и по този начин оказва положително влияние върху качеството на образователния процес.

При изработването на Учебния план се търси оптимално съотношение между *задължителен блок от дисциплини*, осигуряващи фундаментални знания, умения и компетенции на студентите, *избираеми дисциплини*, които обогатяват професионалния им профил с актуални теми и изследвания в областта на професионалното направление, и *факултативни дисциплини*, спомагащи за изграждането на важни професионални умения.

Таблица № 2 обобщено представя броя на отделните видове учебни дисциплини в специалност „Социални дейности” – ОКС „Бакалавър”.

Таблица № 2.

Дисциплини в учебния план на специалност Социални дейности ОКС “Бакалавър”-редовно обучение

Специалност	Общо дисциплини	Задължителни дисциплини брой	%	Избираеми дисциплини брой	%	Факултативни дисциплини брой	%
Социални дейности	45	32	71,11	8	17,78	5	11,11

Съотношението между задължителните, избираемите и факултативните дисциплини в специалност „Социални дейности”, е 71,11 % : 17,78 % : 11,11 %.

Дисциплините включени в *задължителния блок* са: Въвеждане в специалността, Икономика на социалната сфера, Обща и възрастова психология, Социология, Основи на държавата и правото, Социална психология, Социална политика, Демография, Социална комуникация, История на социалната работа, Социална медицина, Социална екология, Обща и специална педагогика, Основи на социалната работа, Семейно и наследствено право, Методология на социалната работа, Социална педагогика, Формиране на социални умения, Геронтология и гериатрия, Тренинг-комуникативни умения, Социално законодателство и социална защита, Социална работа с индивиди и семейства, Социална рехабилитация, Трудово и осигурително право, Организация и управление на социалните дейности, Социални изследвания Социална работа с група, Професионална етика.

Дисциплините от *задължителния блок* са насочени към подготовката на студентите по теоретични и практическите проблеми на социалните дейности и социалната работа в България и глобален мащаб. Чрез тях се показва и анализира професионалното, академичното и институционално развитие на социалните дейности на национално и наднационално ниво. Идентифицира се състоянието на професионалната практика в Шуменски регион и на обучението в Шуменски университет. Откроява се мястото на социалните дейности в различните системи на социалната сигурност, социалната защита и социалнозащитните мрежи. Изгражда се у студентите категориен апарат на социалните дейности – специфика и особености. Систематично се изучават структурата, основни дейности и специфичните особености на системата “Социално подпомагане”, социалните услуги, методите на изучаване и наблюдение на съвременните социални дейности. От особена важност е чрез дисциплините от *задължителния блок* студентите да се запознаят и приемат за свое

кредо изискванията към социалния работник, за да бъдат мотивирани и отлично подготвени бъдещи специалисти в сферата на социалните дейности.

Различните учебни дисциплини от задължителния блок формират и специфични знания у бъдещите професионалисти по социална работа. Например:

- Учебната дисциплина „Социална политика” - От образователна гледна точка изгражда представи и теоретични знания за възникването и развитието на социалната политика, за нейния категориен апарат, направления и практики, теориите за генезиса на социалната политика, нейните форми в зависимост от теоретико-идеологическия модел на управление, дава познание за формите на социалната сигурност и справедливост, структурата и съдържанието на социалнозащитните мрежи и механизми и др. От практическа гледна точка цели формирането на опит за разкриване на реалните проблеми в социалната политика във всекидневния живот, създава умения за регулиране и реагиране на основните тенденции. По време на семинарите важно изискване за студентите е да са в състояние професионално да наблюдават, анализират и обобщават на основата на теориите и подходите в социалната политика, да използват теоретическите и практическите знания в отговор на промените в социалната сфера.
- Учебната дисциплина „Икономика на социалната сфера” – Чрез нея студентите изучават икономическите отношения в социалната сфера, пазарният сектор със съответните хипотези за пазарни дефекти и непазарния (публичен) сектор с хипотези за непазарни дефекти. Една от основните цели на тази учебна дисциплина е социалното предприемачество, което създава предпоставки у бъдещите специалисти за лична стопанска инициатива в сферата на социалните дейности и т.н.
- Учебната дисциплина „Социология” - Чрез лекционния курс и семинарните упражнения се осъществява единство на теоретико-приложната подготовка на студентите за същността, съдържанието и практическото приложение на социологическите методи за емпирично изследване, за разработването на програми за социологически изследвания, тяхната организация, методите и техниките за събиране и обработка на получената информация.

По надолу се показват дисциплините *от избираемия блок*.

Първи модул: „Правно-административен“. Студентите избират 3 дисциплини – Административно право, Социална администрация, Социално управление, Социално планиране, Социално-нормативен тренинг, Управление на социалните институции, Организационно поведение, Социализация и речево развитие, Правна защита на детето и личността, Интернет технологии.

Дисциплините от този модул осигуряват знания за студентите, свързани с юридическото обезпечаване на процесите в социалната работа и правната регламентация на личната си професионална дейност като бъдещи социални работници. Запознават със: същността на социална администрация като публично правен субект и нейната нормативна база; функционални задължения на социалната администрация разглеждат се детайлно функционалните задължения на министърът на труда и социалната политика, министерството на труда и социалната политика така, както е структурирано в дирекции, държавните органи по заетостта, социалното подпомагане, структурите за извършване на социални услуги и др. В разглеждания модул са включени специфични, но от изключителна важност за развитието на бъдещия социален работник учебни дисциплини, например:

- Учебната дисциплина „Социално-нормативен тренинг” – Чрез нея се цели повишаване компетентността в изграждането на професионални нагласи и умения у бъдещите социални работници, както и формиране на мотивация за активно използване възможностите на социалните норми по време на изпълнение на служебните функции в различните социални институции. Поставайки студентите в ролеви ситуации, свързани с различен тип клиенти в отделна социална институция, тренингът изработва у тях конкретни техники за адекватно и ефективно поведение, упражняване на социална дейност, регламентирана в конкретен норматив и специфична помощ за всеки отделен случаи. Това подпомага личностното изграждане на студентите и развитие.
- Учебната дисциплина „Социализация и речево развитие” – Учебната дисциплина дава възможност на студентите да разширят познанията си за ролята на речевото развитие за социализацията на личността и отработват технологични варианти за приложението продуктивни и репродуктивни текстове в социалната сфера и в общуването, които имат значение за тяхната реализация. В контекста на социализацията изучават комуникацията и нейните видове, според начин на осъществяване.
- Учебната дисциплина „Интернет – технологии” - Утвърждаването на световната глобална мрежа Интернет, като основно комуникационно средство налага познаването от студентите на нейните основни принципи, уредба, услуги и онази част която обслужва социалната сфера на обществото. В учебния курс по тази учебна дисциплина се предлагат: методи и знания за работа с текстови редактори, бази от данни, електронни таблици и Интернет; средствата за въвеждане, редактиране и обработване на данни от емпиричните изследвания. Те са необходими както при социалната работа, така и при провеждане на изследвания и експерименти.

Втори модул „Социална работа с индивиди и групи“. Студентите избират 5 дисциплини от 12 – Социална работа с деца отпаднали от училище, Социална работа с деца и младежи от рискови групи, Социална работа с мигранти и бежанци, Социална работа в мултиетническа среда, Основи на етнопсихологията, Превенция на агресивното поведение, Кризисна социална работа, Социално включване, Социално-психологически тренинг, Етнопсихолингвистика, Работа по проект, Анатомиа, физиология и хигиена на човека.

Учебните дисциплини от този модул дават възможности на студентите да разширят знанията си от учебните дисциплини съставляващи задължителния блок, насочвайки ги към специфични страни на социалните дейности и социалната работа. Например:

- Учебната дисциплина „Социална работа с деца и младежи от рискови групи” – Дава знания на студентите за моделите на социална защита и начините за компетентно решаване на проблеми, породени от редица дефицити в потребностите при социалното функциониране на рискови групи деца и младежи. Прави се преглед на разглежданата проблематика в контекста на социокултурните, етнокултурните и обществено–политическите особености на страната и периода. Чрез лекционния курс се дава възможност на бъдещите социални работници да усвоят теоретичните основи на помощта и социалната

защита на деца и семейства от различни по степен и вид рискови групи, за да интервенират успешно в специфични работни полета.

- Учебната дисциплина „Социална работа в мултиетническа среда” - Дисциплината е от изключително значение за студентите, които придобиват образованието си и имат перспективата да работят в Североизточен регион на България, който е място на обитание от различни етнически и религиозни общности, всяка със свой специфичен начин на живот и ценностна система. В този контекст дисциплината предлага мултидисциплинарен подход към съществен за социалната работа проблем – адаптация и интеграция на етническите групи в обществото. Различията на отделните групи в мултиетническото общество изисква придобиване на познания за етнокултурните традиции на всяка една от тях, предвид подбора и реализацията на адекватни и ефективни методи на социална работа.
- Учебна дисциплина „Основи на етнопсихологията” – Тази учебна дисциплина е също свързана със специфичната особеност на Североизточния регион на страната, която бе посочена по-нагоре и също така специфичната социална работа в този регион.. Тя е свързана с адаптацията и интеграцията на етническите групи в обществото. Различията на отделните групи в мултиетническото общество изисква придобиване на познания за етнокултурните традиции на всяка една от тях, предвид подбора и реализацията на адекватни и ефективни методи на социална работа. Лекционният курс дава знания на обучаемите за основните психологически и социологически проблеми на интеркултурното образование. Те изучават най-важните теории, свързани с мултиетническото общество и картината на световния опит, в чийто се разглежда българската теория и практика.

Чрез *факултативните дисциплини* студентите от специалност Социални дейности получават знания и умения в желана от тях област. В учебния план на специалността са включени:

- *Факултативни дисциплини I* - Арт терапия, Професионална култура и общуване и различните видове спорт. Например, студентите избират спорта, който да упражняват според личното си желание измежду голям брой спортни дисциплини, които Шуменския университет и Педагогическия факултет предлагат, като например: аеробика, баскетбол, волейбол, бойни изкуства, туризъм, ориентиране, катерене, зимни спортове, мажоретен състав, ритмика и танци и др.
- *Факултативни дисциплини II* - Религия и социална работа, Религиозна култура и различните видове спорт. Тук студентите също избират вид спорт от тези видове спорт, посочени по-нагоре.
- *Факултативните дисциплини III* - Етика, Съвременни философии на морала, Информационни системи в социалната сфера, и различните видове спорт.
- *Факултативни дисциплини IV и V* – Английски език, Немски език, Руски език, Френски език, Социална медицина, Политология, История на религията, Етопедия, Психология на аномалното развитие, Соционика, Организация на работните места за хора с увреждания, Фамилна комуникация и адаптация на деца със специални образователни потребности, Пиар – наука и професия, Събитийен мениджмънт, Философска антропология, Управление на репутацията. Тези части от блока са широкоспектрни и целят удовлетворяване на интересите на студентите както от различни области на науката, така и свързани с изучаване на

чужди езици. Тук се отроява учебната дисциплина „Управление на репутацията”, която разработи и представи пред студентите преподавател от Катедра Социална работа”. Учебният курс се основава на необходимостта да се овладеят ключови познания за характера на репутацията като съвременен конструкт и компетенции, което може да бъде използвано в полза на бъдещото развитие на социалната организация. В практическа насока тази учебна дисциплина да ориентира студентите към конкретни действия, които ще бъдат очаквани от тях в бъдещата им професионална реализация.

Относителният дял на задължителните учебни дисциплини преобладава и е значителен предвид изключително сложната структура на учебния план, който следва да включва редица базови дисциплини в две научни направления и базови дисциплини, свързани с придобиването на професионална квалификация “Социален работник” в две различни образователни области. Задължителният блок включва както общообразователни и общопрофилиращи дисциплини, така и различни практики, които са със задължителен характер – летен практически модул, Професионален практикум I част, Професионален практикум II част, Преддипломен стаж.

Учебният план на специалност „Социални дейности” – задочна форма на обучение е на 50% от плана за редовно обучение.

Таблица № 1 обобщено представя броя на отделните видове учебни дисциплини в специалност „Социални дейности” – ОКС „Бакалавър”, задочна форма на обучение.

Таблица № 1.

Дисциплини в учебния план на специалност „Социални дейности” ОКС “Бакалавър”- задочно обучение

Специалност	Общо дисциплини	ЗД брой	%	ИД брой	%	ФД брой	%
Социални дейности	47	32	68,09	8	17,02	7	14,89

Съотношението между задължителните, избираемите и факултативни дисциплини упражнения е 68% : 17,02% : 14,89%. Броят на изпитите е 32, а на текущите оценки - 15. Общият брой кредити е 240.

Блокът от избираеми и факултативни дисциплини в Педагогически факултет перманентно се актуализира. Предлаганите избираеми и факултативни дисциплини се обсъждат на катедрени съвети и се утвърждават на заседание на ФС през април на предходната учебна година. Изборът си студентите правят също в края на предходната учебна година. Групите се формират въз основа на подадените студентски молби. Избираемите и факултативните дисциплини:

- дават възможност за обогатяване на чуждоезиковата подготовка на студентите, като им осигуряват възможност за ползване на чужда литература, мобилност в страни, чийто език са овладели и участие в международни проекти и семинари;
- допълват фундаменталната подготовка на студентите;
- подобряват теоретичната и професионално - практическата подготовка на студентите;

- осигуряват възможност за придобиване на нови знания в специфични области на науката, за обогатяване на практическите умения и общите компетенции на студентите, което значително подобрява качеството на обучение.

В заключение следва да се отбележи, че периодично се анализира и обновява действащата учебна документация на специалност „Социални дейности”, като се взема предвид студентското мнение, мнението на потребителите и съвместимостта ѝ с документация от европейското пространство на висшето образование.

REFERENCES:

1. Report for self-assessment program accreditation of specialty „Social Activities” at Konstantin Preslavsky – University of Shumen for the period 2011-2015